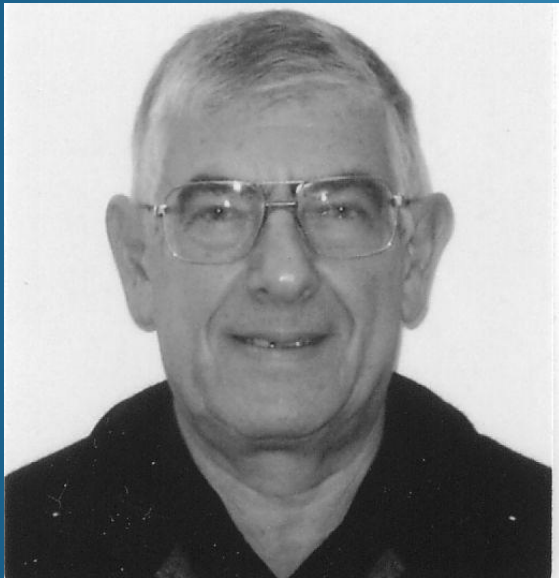

Szerves Rankine körfolyamatú villamosenergiafejlesztés

Fenyves Iván

Aranydiplomás okl. gépészmérnök

2013

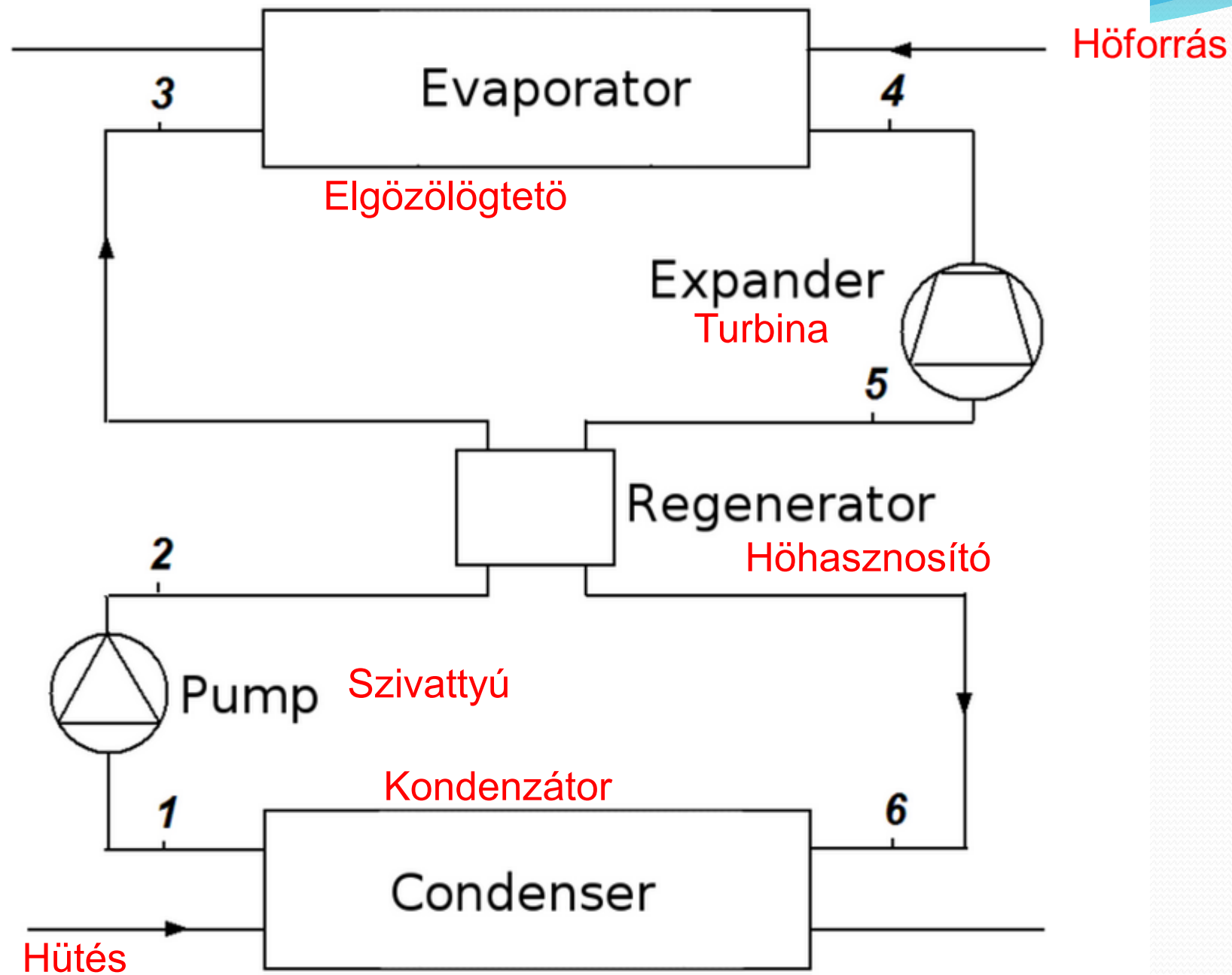
Előzetes összefoglaló

A mai előadás az eddigieknél kisebb nagyságrendű erőművi rendszerekkel foglalkozik. Mára búcsút veszünk a sokszáz vagy ezer MW-os egységektől (szén, atom...) és figyelmünket a kisebb, de ugyancsak nagyon fontos, **korszerű** technológiákra fordítjuk. A címadó “Szerves Rankine körfolyamatok” alkalmazási területe sokrétű:

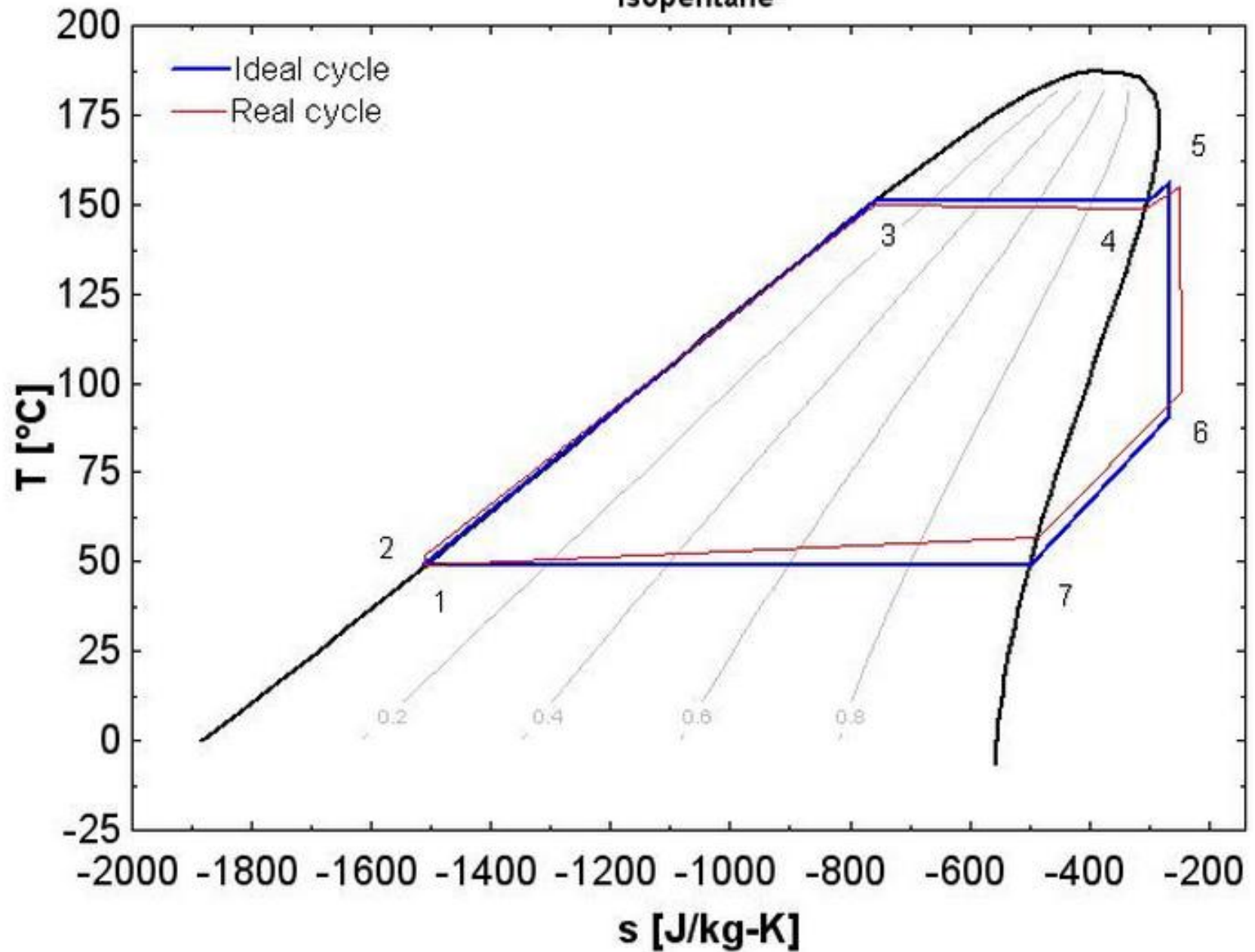
- Höhasznosító rendszerek (mérsékelt DT hőeséssel)
- Napenergia
- Geotermikus energia (elsősorban forróvíz hőforrással)
- Bioenergia (kombinált villamosenergia- és hőszolgáltatás)

Szerves Rankine körfolyamat

A technológia alapelve azonos a hagyományos Rankine körfolyamattal, de azzal a lényeges különbséggel, hogy munkaközegként vizgöz helyett olyan nagymolekulasúlyú szerves anyagot használ, amelynek a folyadék-gőz fázisváltási hőmérséklete (forráspontja) adott nyomáson kisebb, mint a viz-gőz fázisváltásé.

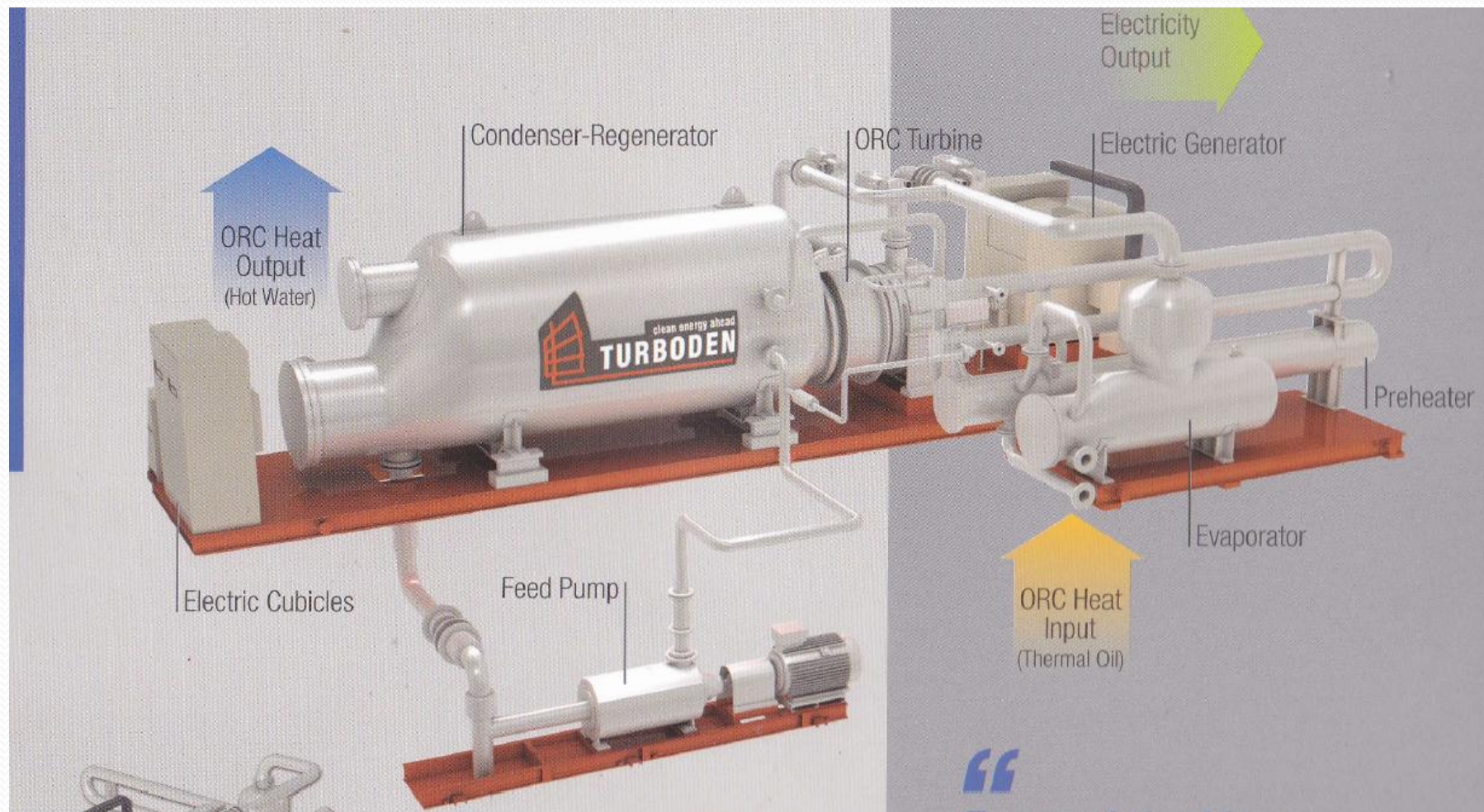
Isopentane

Az ORC turbina (1/3)

Az ORC (Organic Rankine Cycle) turbinák nagymolekulasúlyú szerves munkaközeggel dolgoznak. A munkaközeg kiválasztásánál a szerkezeti, **termodinamikai** és gazdasági szempontok mellett igen fontos a **környezetvédelmi** tényezők figyelembevétele. Számos közeg ilyen okok miatt nem jöhet számításba: például a CFC (Freon); HCFC (R22), mivel ezek nemzetközi tilalom alatt állanak az ózonréteg károsítása miatt. A mai rendszerek legtöbbje **izobután**, **izopentán** vagy **propán** munkaközeggel dolgozik.

Az ORC turbina (2/3)

A számos gyártómű közül kiemelném a repülőgép sugárhajtóművek terén világviszonylatban is vezető PRATT & WHITNEY céget (USA).

Az ORC turbínák fő jellemzői:

- viszonylag mérsékelt fordulatszám és kis kerületi sebességek
- lapáterózió hiánya (nincsenek folyadékcseppek)
- kis zajszint
- igen jó turbínahatásfok, még részterhelésnél is
- egyszerű és automatikus indulás/leállítás

Az ORC turbina (3/3)

A piacon rendelkezésre álló ORC turbinák mai egységteljesítményei általában **10 MW** körül vannak, **20 MW**-os egységek fejlesztés alatt állnak.

Ahogy az előző képeken láttuk, a tipikus erőművi modulok (szabványos turbina, generátor, hőcserélők, szivattyú, villamos kapcsolóberendezés) gyárilag készreszerelt, próbaüzem utáni állapotban, alaplemezre (szkid) szerelve kerülnek szállításra, lényegesen leegyszerűsítve és meggyorsítva a helyszini szerelést és üzembehelyezést.

Az ORC modulok rendelkeznek: (a) tiszta villamosenergiafejlesztésre; (b) kombinált villamosenergia- és hőszolgáltatásra

Alkalmazások (1/5)

Hulladékhő hasznosítás: néhány jellegzetes példa:

Iparág	Hőhordozó közeg		
	Gáznemű	Folyékony	Gőz/pára
Energia	x	x	x
Szeméttégetés, biomassa	x	x	x
Vas és acél	x	x	x
Papír és cellulóz			x
Vegyipar	x	x	x
Élelmiszeripar		x	x
Olaj / gáz	x	x	x
Cement	x		
Üveg	x		

Alkalmazások (2/5)

Az ORC egységet tervezhetjük:

- Tiszta villamosenergiafejlesztésre
erre a célra különleges, nagyhatásfokú (HRS) egységek használhatók
- Kombinált villamosenergia és hőszolgáltatásra
ahol a kondenzátorban elvonandó hőt felhasználhatjuk távfűtésre, közösségi úszómedencék, melegházak hőellátására, ipari szárításra, hűtőberendezésekben, stb, stb. Ezek az egységek a hőigény évszakos vagy egyéb ingadozásaihoz igen rugalmasan tudnak alkalmazkodni.

Alkalmazások (3/5)

Szeméttégetés:

Az eltüzelésre kerülő anyagot (városi szemét, szilárd vagy folyékony ipari vagy kórházi hulladék, stb.) egyedi tervezésű hőhasznosító kazánban égetik, a fejlesztett hővel az ORC egység elgőzölögtetője által felhasználható olajat, telített gőzt vagy túlhevített forróvizet hevítenek

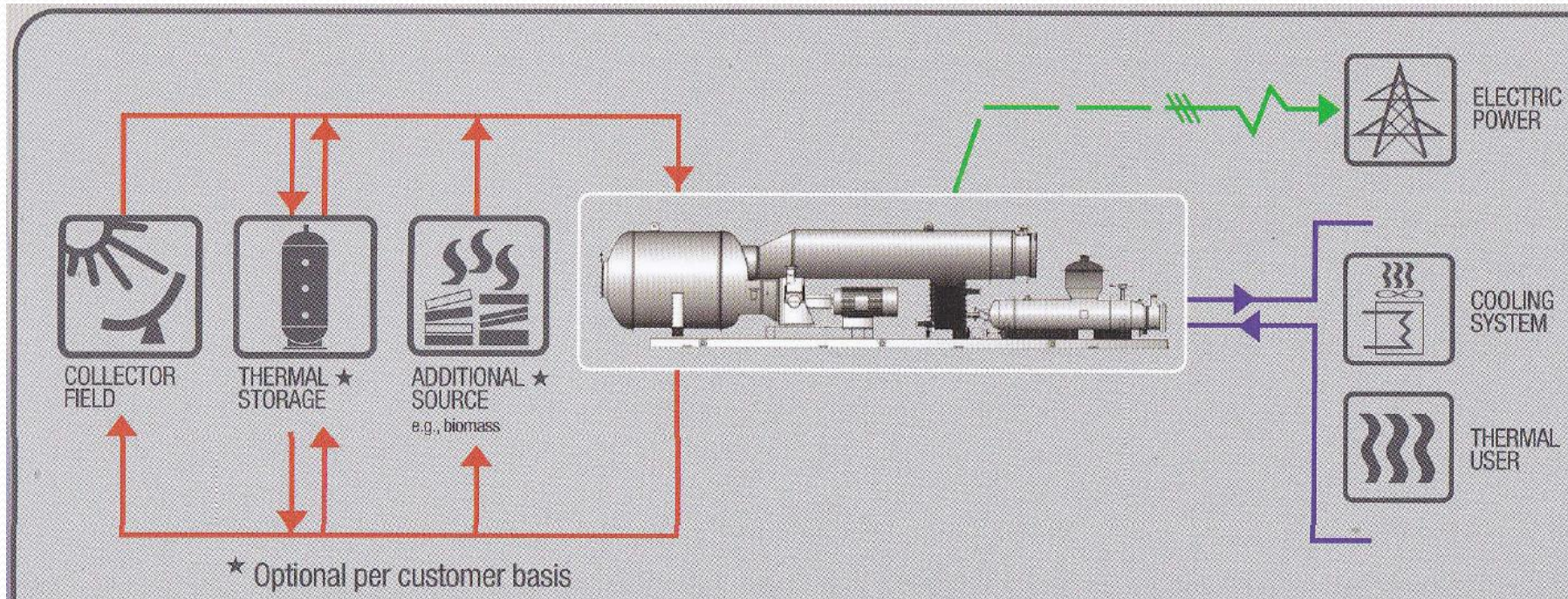
Biomassza:

Itt az eltüzelésre kerülő anyag lehet például faforgács, fakéreg, levágott lombos faágak, szalma, gabona vagy rizs korpa, szárított szennyvíz derítőiszap. A fejlesztett hővel itt is az ORC egység elgőzölögtetője által felhasználható olajat, telített gőzt vagy túlhevített forróvizet hevítenek

Alkalmazások (4/5)

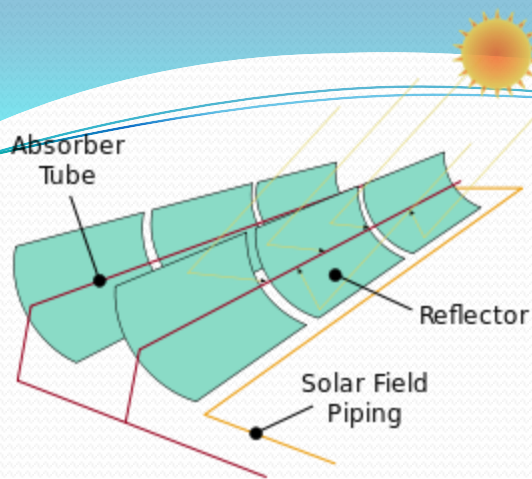
Napenergia (esetleg hulladékhő hasznosítással kombinálva)

Parabolateknös CSP naperönmü

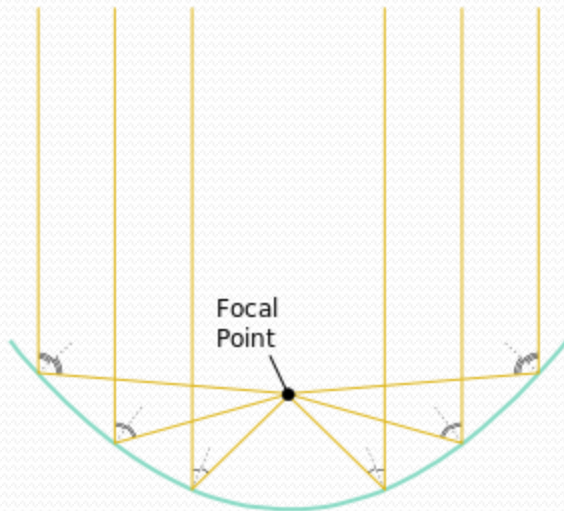

A parabolatükrök a gyújtópontban lévő csőre koncentrálik a napsugarakat

A kettősfalú abszorpciós csőrendszerben – amely termoszpilackhoz hasonló – kering a hőhordozó folyadék, ez lehet olaj vagy leggyakrabban sóoldat

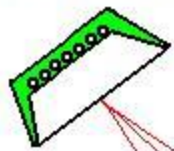
A tükörrendszer követi a Nap pályáját

Fresnel reflektoros (CLFR) CSP naperömmü

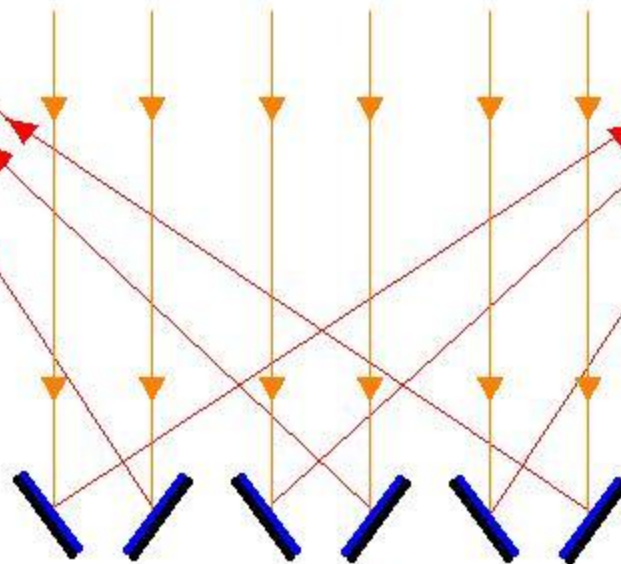
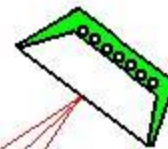
Lineáris abszorber

Linear Absorber

Lineáris abszorber

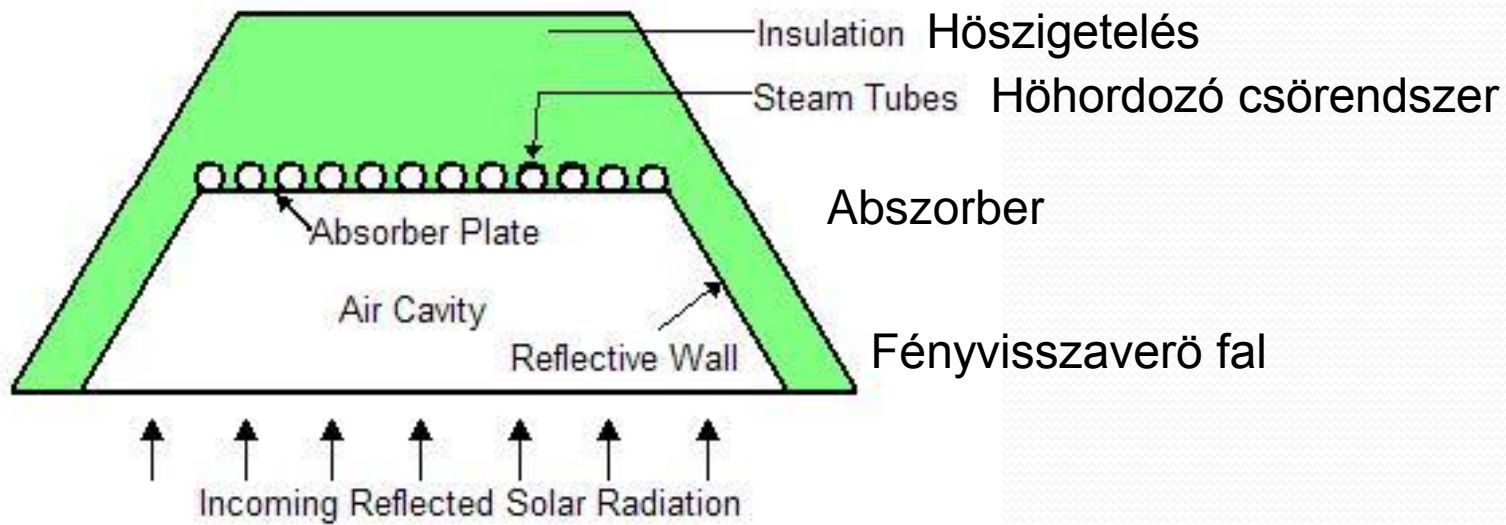
Linear Absorber

Linear Tracking Reflectors

Lineáris követő tükrök

Lineáris abszorber

Beeső napsugarak

Naptorony (heliosztát) típusu CSP naperörmü

Alkalmazások (5/5)

Geotermikus energia

Az ORC rendszerek kiválóan alkalmasak kis- és közepes entalpiájú geotermikus hőforrások (100 – 180 °C hőmérsékletű forróvíz vagy páragőz) hasznosítására villamosenergiafejlesztésre.

Az alkalmazás nagy előnye, hogy a geotermikus eredetű forróvíz közbenső hőhordozó közeg (olaj) használata nélkül bevezethető az ORC egység elgőzölögtetőjébe.

Ilyen rendszerek ma max. 15 MW egységteljesítőképességgel már üzemben vannak.

Számpélda

A komplett ORC rendszerek egyik legnagyobb szállítója a TURBODEN nevű olasz cég, amely a szerves munkaközeggel dolgozó turbinákat az amerikai Pratt & Whitney cégtől szerzi be.

A TURBODEN honlap tartalmaz egy kis számítóprogramot, amely a bemenő jellemzők bevitele után megadja a várható kinyerhető villamos teljesítményt.

<http://www.turboden.eu/en/rankine/rankine-calculator.php>

Szám példa

- Hőhordozó közeg: forró levegő (gázturbina kilépő gáz)
- Belépő hőmérséklet (hőcserélő) : $520\text{ }^{\circ}\text{C}$
- Kilépő hőmérséklet (hőcserélő) : $200\text{ }^{\circ}\text{C}$
- Áramló mennyiség: 148 kg/s
- Kondenzátorhűtés: levegő
- Belépő levegőhőmérséklet: $22\text{ }^{\circ}\text{C}$
- Kilépő levegőhőmérséklet: $33\text{ }^{\circ}\text{C}$

Eredmény:

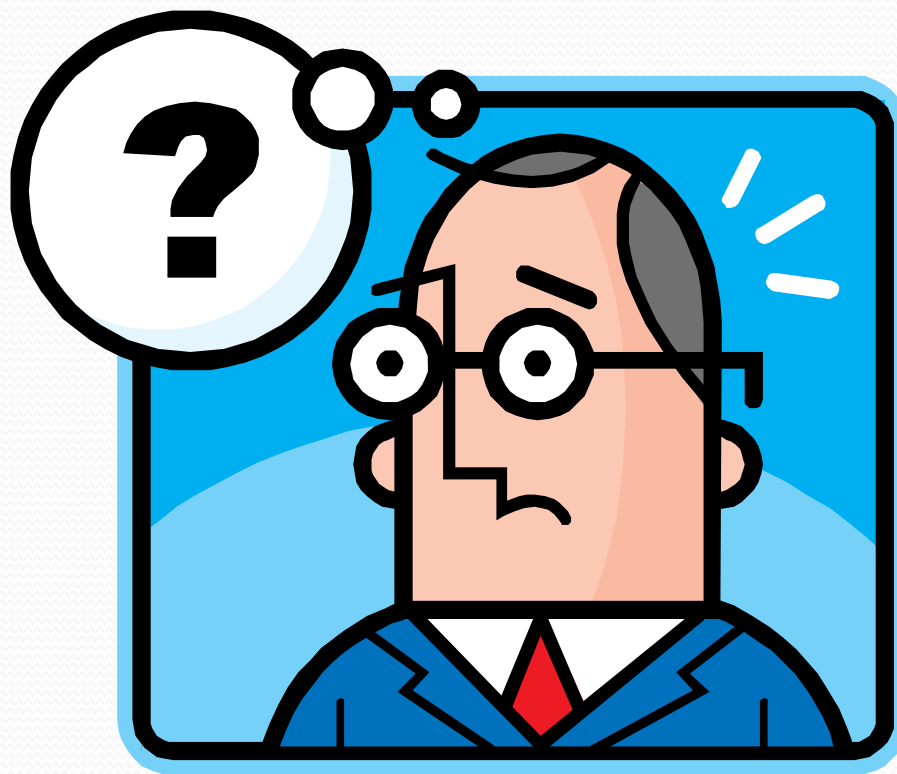
Nettó villamos teljesítmény: 12 MW

Kalina körfolyamat

- A Kalina körfolyamat a Rankine ciklus *elvileg is alapvető* továbbfejlesztése: munkaközege nem homogén anyag: hanem ammónia – víz keverék (eltérő forráspontú anyagok)
- Ezzel a körfolyamat hatásfoka tovább javítható a Rankine ciklushoz képest
- Az első Kalina körfolyamatú erőműveket a Siemens szállította: geotermikus alkalmazások 2-8 MWe (Németország, Izland) és hulladékhő hasznosítás (Sumitomo, Japán)

Kérdések?

Köszönöm kedves figyelmüket !

